

Obraćanje visokog predstavnika i specijalnog predstavnika EU za Bosnu i Hercegovinu, Christiana Schwarz-Schillinga, BH Parlamentu

Gospodine predsjedavajući, članovi parlamenta,
DRAGO MI JE DA SAM DANAS OVDJE SA VAMA,

ALI ŽAO MI JE ŠTO JE OVO MOJ ZADNJI GOVOR VAMA.

Kada sam se prošle godine obraćao ovom domu parlamenta,
izložio sam program rada usmjeren na izazove tranzicije koja
je pred vama:

- Potrebu da organi vlasti ove zemlje preuzmu punu odgovornost;
- Potrebu da politički lideri preuzmu punu odgovornost za reforme koje će povesti ovu zemlju naprijed;
- Potrebu da političari omoguće bolji životni standard građanima ove zemlje, kojima i služe.

To su bili teški izazovi, ali kada bi se prihvatili i riješili na pravi način, doveli bi ovu zemlju mnogo bliže punopravnom članstvu u Evropskoj uniji i NATO-u.

Upozorio sam također i na mračniju stranu političkog života koju sam imao priliku vidjeti – a to je odsustvo odgovornosti i odsustvo političke hrabrosti kod pojedinih političara.

Nažalost, upravo se ta mračnija strana političkog života ove

zemlje najviše razvila od prošlog puta kada sam vam se obraćao.

Imam mnogo pozitivnih sjećanja na ovu zemlju i njeno stanovništvo koje sam stekao tokom protekle godine i brojnih ranijih godina u toku kojih sam bio angažiran u zemlji. Ali danas moram naglasiti mnoge faktore koji su ukazuju na ozbiljnu političku krizu u ovoj zemlji:

- Nema napretka u reformama;
- Sve je veće nepovjerenje među političarima;
- Ekstremni politički stavovi koje su zauzele neke veoma važne političke ličnosti, koje sprečavaju sve strane da postignu kompromis i ostvare napredak;
- Neodgovorna retorika stranačkih lidera koji igraju opasne igre sa izuzetno osjetljivim pitanjima.

Da budemo potpuno jasni: ne radi se samo o retorici. Čuo sam kako pojedini političari iznose tvrdnje i formiraju politike kojima samo iskorištavaju bojazni i strahove javnosti, umjesto da grade povjerenje između svih strana i ostvare konkretan napredak u pitanjima koja se tiču svakodnevnog života.

Postoje ozbiljne posljedice ove političke krize na koje vam želim ukazati:

- Put u Evropu je trenutno blokiran. To znači da građani ove zemlje moraju čekati duže da bi se pridružili Evropskoj uniji i dočekali da se popravi njihov životni standard;
- Javnost svakodnevno gubi povjerenje u svoje političare i osjeća samo nezadovoljstvo i izdaju, i to s pravom;
- Mlađe generacije sve više gube optimizam kada se radi o njihovoj budućnosti. Ova situacija će imati posljedice na budućnost ove zemlje i to se ne smije zanemariti.

Posljedice ovoga će imati stvaran uticaj na budućnost ove zemlje i ne bi se trebale zanemariti.

Zbog situacije u Bosni i Hercegovini i regionu, Vijeće za implementaciju mira je odlučilo da ne zatvori Ured visokog predstavnika ove godine, kao što je bilo planirano.

Ovo je korak unazad. Neki će to možda smatrati uspjehom – ali to nije uspjeh i ne treba tako posmatrati stvari. Dozvolite da budem potpuno jasan:

OHR neće ostati kako bi radio posao političara ove zemlje.

OHR neće ostati kako bi nametao bilo kakva nova rješenja, posebno ne ustavna rješenja.

Ali OHR ostaje kako bi osigurao kontinuitet mira i stabilnosti, čak i u ovim teškim vremenima političke nestabilnosti.

Žao mi je što vam se danas ne obraćam kao posljednji visoki predstavnik u Bosni i Hercegovini, ali nemojte ni slučajno pomisliti da to na bilo koji način eliminiše vašu odgovornost za političku situaciju u ovoj zemlji.

Ne zaboravite da je prije tri mjeseca Evropska unija parafirala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa Crnom Gorom. A danas EU nastavlja pregovore o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa Srbijom. Hrvatska je skoro spremna da se pridruži Evropskoj uniji i NATO-u; Makedonija i Albanija napreduju brzo u tom pravcu.

Bosna i Hercegovina je mjesecima bila nadomak parafiranju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom, ali ipak nije bila u stanju napraviti finalni korak u dogovorima o reformi policije. Ovo je sramno.

Lopta je sada na vašoj strani. Ne dozvolite da vaša zemlja zaostane za svima;

ne dozvolite da vaši građani čekaju i dalje na prosperitet koji zaslužuju i koji zahtijevaju od vas; i nemojte se skrivati iza takozvanog javnog mišljenja.

Otkada sam vam se posljednji put obratio, nije ostvaren značajan napredak ni u jednoj od ključnih reformi. Naravno, prošle godine su održani izbori, i u svakoj zemlji političari se usredsrede na svoje kampanje u mjesecima pred izbore.

Ali da li je to dovoljan izgovor da se velike reforme koje su neophodne za evropske integracije stave na čekanje?

Da li je prihvatljivo koristiti radikalnu retoriku o referendumu te o ukidanju entiteta kako bi se dobilo više glasova?

Da li je prihvatljivo podizati zabrinutost u vezi sa drugim dešavanjima u regionu kako bi se širio strah među građanima ove zemlje?

Tvrdim da ovo nije prihvatljivo: ne radi se tu isključivo o stranačkim političkim pitanjima. Čak i u predizbornom periodu, političke stranke, i vladajuće i opozicione, u zemljama širom Evrope sarađuju kada se radi o ozbiljnim pitanjima integracije u EU i dobrobiti zemlje.

Nema opravdanja za političare koji još uvijek nisu formirali kantonalnu vladu u Kantonu 7, niti za druge koji ne sarađuju na odgovoran način u svojstvu ministara, te na taj način sprečavaju normalno funkcioniranje Vijeća ministara.

Prošle godine sam vam naveo neke ključne zakone koje je bilo potrebno usvojiti kako bi se poboljšao život građana ove zemlje. Međutim do sada nije usvojen niti jedan od ovih zakona:

Na primjer Zakon o visokom obrazovanju je potreban da bi se studentima osigurao bolji standard i stvarne mogućnosti da studiraju u Evropi.

Ali upravo danas poslije ovog govora imaćete priliku da pokažete političku volju da uradite nešto drugačije. I Zakon o visokom obrazovanju i Zakon o Agenciji za osnovno i srednje

škولstvo su na današnjem dnevnom redu Predstavničkog doma. Apeliram na vas da prestanete razočaravati studente i predavače ove zemlje. Mada vam se svima ne mogu lično odužiti, a pravila mi to i zabranjuju, možete mi učiniti veliku uslugu donošenjem ovog Zakona danas.

Prošle godine sam pomenuo i Zakon o lijekovima. Taj zakon je talac sebičnih stranačkih interesa i posebnih monopola na uštrb ekonomskog rasta i krajnje dobrobiti građana ove zemlje.

Konačno, već se uveliko kasni sa usvajanjem zakona koji su potrebni za ažuriranje Zakona o krivičnom postupku i koji su potrebni da bi se osiguralo da nezavisnost pravosuđa ne mogu ugroziti političari koji još uvijek ne poštuju suštinsku ulogu nezavisnog pravosuđa u potpuno funkcionalnoj demokratiji.

Nije postignut nikakav napredak u vezi sa reformama čiji je cilj stvaranje jedinstvenog ekonomskog prostora Bosne i Hercegovine. Iako od suštinskog značaja za toliko potreban ekonomski razvoj pitanja poput Zakona o obligacionim odnosima i Zakona o platama, osnivanja Nacionalnog fiskalnog vijeća i stvaranja sistema centralne bankarske supervizije su ostavljena da čekaju dok traju unutrašnja politička neslaganja.

Ja i ostali predstavnici međunarodne zajednice smo u više navrata tokom protekle godine naglasili potrebu za napretkom u reformi policije, punom saradnjom sa Haškim tribunalom i implementacijom reformi u sektoru javnog emitiranja kako bi se otvorio put ka Evropi.

Ovi zahtjevi neće nestati zato što su političari ove zemlje odabrali da ne provedu potrebne reforme.

Prošle godine sama vam govorio o mojoj politici preuzimanja odgovornosti, predavanju ovlasti za upravljanje ovom zemljom izabranim liderima. Jasno sam stavio do znanja da ću intervenirati samo kao nužno zadnje sredstvo i da neću obavljati posao koji bi trebale raditi institucije i izabrani

lideri ove zemlje. Ali da ću uvijek biti spreman da savjetujem, zagovaram i pomažem kada je to potrebno.

Vjerovao sam u potencijale ove zemlje da se razvije i postigne napredak svojim vlastitim sposobnostima i još uvijek vjerujem.

Uvijek sam pokušavao da dopustim da se kroz domaći politički proces riješe pitanja, makako se dugim i frustrirajućim činili ti procesi. Nažalost, iskustvo je u nekoliko ključnih slučajeva pokazalo da sam morao intervenirati na određenom nivou da bih obezbijedio stalnu funkcionalnost. To je bio slučaj, na primjer kod pitanja raspodjele prihoda od strane Uprave za indirektno oporezivanje te u Mostaru.

Morao sam intervenirati i kod pitanja reforme državne imovine produženjem zabrane prodaje državne imovine – ali to pitanje je i dalje u rukama državnog i entitetskih premijera i oni treba da ga riješe. Apeliram na njih da postignu sporazum između vlada utemeljen na održivom rješenju.

Uprkos nedostatku napretka u više područja, strategija preuzimanja odgovornosti se neće promijeniti. To mora biti postepen proces, i ne postoji alternativa. Lekcije su bolne ali su i neprocjenjivo iskustvo u učenju u demokratizaciji i izgradnji nacije.

Učinio sam sve što sam mogao kako bih implementirao politiku odgovornosti tokom svog mandata i ispunim svoj dio dogovora. Snažno apeliram na vladajuće stranke u ovoj zemlji da ispune svoj dio dogovora i krenu naprijed sa programom reformi, te da rade zajedno kao jedna vlada sa zajedničkim programom.

Nije odgovorno ponašanje ako jedna ili dvije stranke upućuju prijedloge u parlamentarnu proceduru a da o njima nisu prethodno razgovarale sa svojim koalicionim partnerima i znajući da će ti prijedlozi vjerovatno biti odbačeni. To je trošenje vremena, vremena koje treba utrošiti da bi se poboljšao život građana ove zemlje.

Ovoj zemlji trebaju praktična rješenja i konkretne mjere. Razum, a ne emocija i retorika, trebaju prevagnuti: holandski pravnik i filozof Hugo Grotius je izrekao čuvenu rečenicu «Čovjek ne može vladati nacijom ako ne može vladati gradom; ne može vladati gradom ako ne može vladati porodicom; ne može vladati porodicom ako ne vlada sobom a ne može vladati sobom osim ako su njegove strasti podložne razumu.»

Čuo sam sve veći broj izjava ključnih političkih lidera u kojima se propagiraju teorije zavjere o islamskom terorizmu ili ukidanju entiteta. Bio sam svjedokom bojkota Parlamenta u maju prošle godine, kao i prošle sedmice kada je opstruiran rad Ustavno-pravne komisije. Takvi ponašanje ne samo da sprečava napredak zemlje već, ako se nastavi, je igranje sa vatrom i može ugroziti stabilnost koja je građena tokom 12 godina.

Ove godine došlo je do pogoršanja političke atmosfere u BiH, što je direktno povezano s reakcijama na presudu Međunarodnog suda pravde u predmetu Bosne i Hercegovine protiv Srbije i Crne Gore.

Međunarodni sud pravde zaključio je, između ostalog, da se u Srebrenici desio genocid, da je Srbija prekršila svoju obavezu, prema međunarodnom pravu, da spriječi genocid i nije ostvarila punu saradnju s Međunarodnim krivičnim sudom za područje bivše Jugoslavije.

Svi optuženici koji su još uvijek na slobodi, posebno Mladić i Karadžić, moraju biti izručeni Haškom sudu i izvedeni pred lice pravde. Ovo nije ponavljanje uobičajene fraze nego navođenje neizbježne obaveze. Vrijeme je da Srbija poduzme proaktivnije mjere.

Konstatiram da je prije dvije sedmice ostvaren napredak, kada je uhapšen Zdravko Tolimir. Najvažnije je da se on nalazi u Hagu. Međutim, moramo takođe shvatiti da njegovo hapšenje dokazuje kako se haški bjegunci nalaze u regionu i da se može učiniti više na pronalaženju onih koji su još uvijek na

slobodi, kao i da su politička volja i konkretno djelovanje u cijelom regionu ključni faktori za pronalaženje preostalih optuženika.

Pravda je potrebna da bi se ispoštovala vladavina prava i priznao gubitak koji su pretrpjele porodice i prijatelji žrtava.

Pravda je potrebna da bi oni koji su odgovorni snosili svoju odgovornost.

Bez toga postoji rizik da će jedan cijeli narod biti stigmatiziran kolektivnom krivicom. To ne ide u prilog nikome ko želi da Bosna i Hercegovina ostvari napredak. To samo spriječava izgradnju povjerenja među građanima ove zemlje koji žele da zajedno žive i rade i grade bolju budućnost.

Što se tiče područja Srebrenice, postoje stvarna pitanja koja traže stvarne akcije. Imenovao sam svog izaslanika, bivšeg američkog ambasadora Clifforda Bonda, koji ima koordinacionu ulogu u saradnji sa lokalnim akterima na terenu, političkim liderima i međunarodnom zajednicom. Izražavam pohvale ambasadoru Bondu na izvanrednom dosadašnjem radu. Lokalni organi vlasti već ostvaruju intenzivniju saradnju kako bi osigurali konkretna poboljšanja za građane koji žive u tom području. Pozdravljam rad koordinatora, g. Davidovića, g. Dragičevića i g. Musića, i njihovu saradnju čiji je cilj osigurati istinsku promjenu situacije na terenu.

Međutim, s žaljenjem konstatiram da je došlo do političke manipulacije ovim pitanjem od strane političara koji su motivirani svojim vlastitim ambicijama.

Oni su skrenuli pažnju s istinskih pitanja, ali nisu osigurali nikakve rezultate.

Oni pokušavaju poremetiti ustavni i teritorijalni poredak ove zemlje.

Dozvolite da budem potpuno jasan: Jednostrano mijenjanje Dejtonskog mirovnog sporazuma pravno nije moguće i pozivi na takve promjene mogu samo predstavljati ozbiljan rizik za mir i stabilnost. Budite uvjereni da međunarodna zajednica neće dozvoliti da se ugroze mir i stabilnost ove zemlje.

Ustav se može mijenjati samo odlukom Parlamentarne skupštine koja uključuje dvotrećinsku većinu članova koji su prisutni i glasaju u Zastupničkom domu. Ustav se neće mijenjati na bilo koji drugi način.

I dozvolite da naglasim još nešto: Ne postoje pravne obaveze koje proizilaze iz presude Međunarodnog suda pravde na osnovu kojih se poziva na ukidanje jednog entiteta.

Sve osobe iz javnog života imaju dužnost da se i u svojim istupima i svojim djelima odgovorno ponašaju i stvaraju klimu mira i sigurnosti i da poštuju da su država Bosna i Hercegovina i oba njena entiteta multietničke zajednice tri konstitutivna naroda.

Ovo su osnovni principi koji se ne trebaju i neće mijenjati. Međutim, ono što se može i treba promijeniti je način na koji funkcioniraju structure u ovoj zemlji. A ovo nas dovodi do vjerovatno najvećeg političkog izazova sa kojim se suočava ova zemlja, a koji je ipak najznačajniji, a to je reforma ustava.

Ja shvatam da ova zemlja ima posebno kompleksnu ustavni poredak. Trenutni ustavni ustroj Bosne i Hercegovine je uspostavljen i usaglašen kroz Daytonski mirovni sporazum. Dayton je u proteklih 12 godina pomogao da se zaustavi rat i da se u zemlji uspostavi mir i sigurnost, te da zemlja krene naprijed.

Međutim, Dayton je stvorio kompliciranu i neefikasnu državnu strukturu koja se još uvijek ne uklapa u standarde modernih državnih uređenja. Dayton funkcionira paralelno sa jakim mandatom Visokog predstavnika koji može intervenirati u cilju deblokiranja političkih zastoja. Sada kada se proces

implementacije mira kao i institucija Visokog predstavnika privodi kraju – a process integracije u evropske strukture sada predstavlja ključni zadatak – vrijeme je da se izvrši reforma ustava i uspostavi stabilna, samoodrživa i efikasna struktura za Bosnu i Hercegovinu. To je nešto što ćete vi, političari ove zemlje, trebati riješiti u narednom periodu. Međunarodna zajednica je spremna da vam pomogne, ali mi to nećemo uraditi umjesto vas. To je možda najveći izazov koji stoji pred vama, koji će zahtijevati najteže kompromise i najveći konstruktivni angažman koji je ikada viđen u ovoj zemlji – uprkos trenutnoj situaciji, ja vjerujem da ste vi u stanju to uraditi.

Konstruktivna prva faza razgovora između stranačkih lidera je započeta 2005. godine i za rezultat je imala paket ustavnih amandmana koji nisu prošli na ovom Parlamentu u aprilu prošle godine za samo 2 glasa. To je pokazalo koliko je ključna uloga i odgovornost ovog Parlamenta u utvrđivanju pravca kojim ova zemlja treba da krene.

Nažalost, to je pokazalo i kako neodgovorni političari mogu lako izmanipulirati takve procese da bi dobili glasove zauzimanjem radikalnih pozicija. Vrijeme je da se ponovo otpočne konstruktivni dijalog o reformi ustava.

Dugo sam govorio o tome kako su druge zemlje u Evropi imale komisije za provođenje reforme ustava i razgovore koji osiguravaju jedan široki process u kojem i domaći i strani stručnjaci daju svoj profesionalni doprinos. U ovoj zemlji postoji potreba za nekom vrstom institucionaliziranog procesa, u sklopu bosanskohercegovačkih institucija – prvenstveno Parlamenta – koji će voditi političari BiH uz doprinos cjelokupnog bosanskohercegovačkog društva, i uz podršku i pomoć međunarodne zajednice.

Vjerujem da je došlo vrijeme da se uspostavi jedan takav proces. Vrijeme je da se u ovoj zemlji uspostavi pravo okruženje za razgovor o značajnoj reformi ustava, a ne da se to ostavlja medijskim naslovima i kratkim, sažetim izjavama.

U međunarodnom partnerstvu sa SAD, Evropskom komisijom i Predsjedništvom Evropske unije, ja sam se u toku protekle sedmice pojedinačno sastajao sa stranačkim liderima kako bih čuo njihove stavove i tražio njihov angažman da se uspostavi sveobuhvatan proces. Drago mi je da mogu reći da su svi stranački lideri pokazali konstruktivnu volju za dijalog o ustavnoj reformi unutar jednog institucionaliziranog procesa. Ja ću raditi na tome da osiguram njihov angažman prije nego odem sa ove funkcije, tako da moj nasljednik može sarađivati sa vama i političkim liderima ove zemlje na daljem unapređenju situacije.

Ovaj proces se mora pokrenuti sada, tako da se može doći do rezultata u toku ovog zakonodavnog mandata.

Ali konkretan napredak ka Evropi može biti ostvaren odmah. Kao što sam stalno naglašavao tokom proteklih mjeseci, Bosna i Hercegovina je nadomak formalnom koraku ka integraciji u EU, parafiranjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Sporazum je tehnički okončan. Potrebno je ispuniti preostale političke uslove.

Sporazum o reformi policije će osigurati ovaj značajan korak prema Evropi. Stranački lideri su u dva navrata bili blizu postizanju kompromisa. Već je postignut dogovor o 95% reforme za izgradnju moderne i profesionalne policije, koja će biti uspostavljena od strane države Bosne i Hercegovine kada dobije sve budžetske i zakonske nadležnosti za sva pitanja koja se tiču policije, te slobodna od političkog uticaja.

Ono što je potrebno je dovoljno političke volje; vizija stranačkih lidera da načine potrebne promjene da dovedu građane Bosne i Hercegovine bliže Evropi; i volja da se prihvati kompromis radi zemlje kao cjeline. Sporazum može biti postignut, i mora biti postignut.

Ovo je moje posljednje obraćanje Parlamentu i nastojao sam da u mojoj poruci budem iskren i otvoren prema vama jer vjerujem

u vašu sposobnost da uradite ono što je potrebno građanima ove zemlje.

Uprkos izuzetnim teškoćama u protekloj godini, vidio sam dosta toga da znam da ova zemlja može ići naprijed, da se može takmičiti na međunarodnoj sceni i politički i ekonomski, i da može stupiti u Evroatlantske institucije, i to kao uvažena članica koja ima mnogo toga da doprinese.

Uprkos frustracijama i političkim igrama u protekloj godini, ipak je bilo postignuća koja treba pozdraviti:

- Ekonomija je nastavila da raste, a reforma poreznog sistema počinje da daje rezultate;
- Izbori su u potpunosti provedeni od strane institucija ove zemlje i bili su u skladu sa međunarodnim demokratskim standardima;
- Bosna i Hercegovina je prošlog decembra stupila u NATO-ov program Partnerstvo za mir – što je pozitivno priznanje prethodnih postignuća u oblasti reforme odbrane i značajna etapa prema punom članstvu u NATO-u;
- Moje osoblje je tijesno sarađivalo sa institucijama Bosne i Hercegovine i Vijećem sigurnosti UN-a na dugo vremena neriješenom pitanju policajaca kojima Međunarodne policijske snage UN-a nisu dodijelile certifikat. Rješenje se pronašlo zahvaljujući našim zajedničkim nastojanjima. Ured visokog predstavnika je kao i uvijek spreman da pomogne vlastima BiH u provedbi ovog rješenja u skladu sa uslovima koje je postavila Vijeće sigurnosti UN-a.
- Potpisivanjem Ugovora o slobodnoj trgovini u Srednjoj Evropi (CEFTA), ova zemlja je pokazala da može igrati centralnu ulogu u regionu, i doprinos koji može dati na promoviranju ekonomskog razvoja;
- Dalje, nedavno donesena odluka da sjedište Vijeća za regionalnu saradnju bude u Sarajevu ponovo potvrđuje da Bosna i Hercegovina može i treba biti u samom središtu regionalne integracije.

- I, na kraju, ali ni u kojem slučaju manje važno za građane ove zemlje, sporazum o ublažavanju viznog režima sa Evropskom unijom spreman je za parafiranje. Ovo je nešto na čemu smo ja i nadležni u organima vlasti BiH dugo i naporno radili. To je vidljiv korak prema Evropi za građane Bosne i Hercegovine.

Meni je bila čast da služim kao visoki predstavnik i specijalni predstavnik Evropske unije. Bila mi je privilegija da sarađujem sa vama na vašem putu ka članstvu u EU i NATO-u. Isto tako bilo mi je zadovoljstvo da sarađujem sa građanima ove zemlje koji nikada ne prestaju da me inspirišu i svojom otpornošću u teškim vremenima i potencijalom za velika postignuća na svim poljima i uz minimalnu pomoć.

Upoznao sam bogato nasljeđe i kulturu ove zemlje. Imam jasnu viziju da će doći vrijeme kada će se i ostatak Evrope također diviti i moći iskoristiti to kulturno bogatstvo, u književnosti, muzici, filmovima, sportu, kao i biznis koji će ova zemlja biti u mogućnosti da ponudi kao punopravna članica evropske porodice.

U ovoj zemlji koju sam tako dobro upoznao i zavolio sam angažiran 15 godina.

Nastavit ću da pomažem BiH na koji god način budem mogao. Pažljivo ću pratiti vaše putovanje i biti s vama na vašem putu prema svjetlijoj budućnosti koji je pun izazova ali i koji obećava.

Danas ću iskoristiti ovu posljednju priliku da naglasim jednom zauvijek da će pomaci Bosne i Hercegovine prema Evroatlantskim integracijama biti određeni njenim sopstvenim postignućima, i ničim drugim. O tome neće odlučivati vanjski faktori. Odgovornost za ostvarenje daljih pomaka leži isključivo na građanima Bosne i Hercegovine. Njihovi politički lideri moraju na pravi način ispuniti ovu odgovornost.

Sretno!

SRETN0 NA PUTU KA EVROPI!

HVALA VAM.